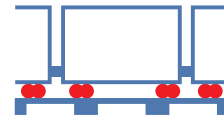

Stappentrein

DOEL

Chronologie van stappen onderzoeken om een doel te bereiken

OEFENEN OP

- gericht denken
- stappen bedenken
- chronologie onderzoeken

IN HET KORT

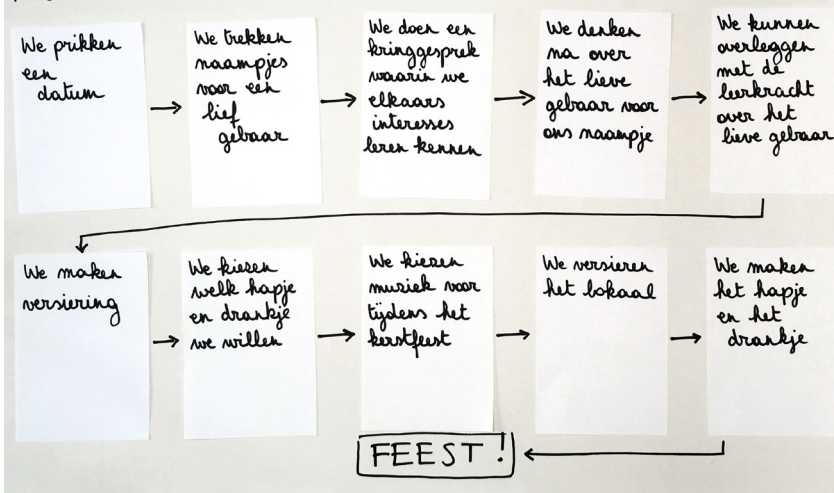
- 1 Denkvraag formuleren
- 2 Mogelijke stap benoemen
- 3 Andere stap benoemen
- 4 Stappen ordenen
- 5 Meer stappen benoemen en ordenen
- 6 Resultaat bekijken
- 7 Reflecteren over het denkproces
- 8 Afronden

EEN VOORBEELD

<https://djapo.be/stappentrein/>

HOE ORGANISEREN WE EEN GEZELLIG KERSTFEESTJE IN DE KLAS ?

VOORBEREIDING

- Je hebt een situatie waarvan je samen met de deelnemers de chronologie van mogelijke stappen wilt onderzoeken om een bepaald doel te bereiken.
- Formuleer een denkvraag die het gericht denken bevordert. Gebruik indien nodig de hulpfiche *Denkvraag formuleren* (p. 33).
- Activeer de voorkennis van de deelnemers. Gebruik indien nodig de hulpfiche *Voorkennis activeren* (p. 34).
- Zorg voor post-its, kaartjes of stukken kladpapier die je op het schema kan leggen of hangen.

VERLOOP

1. Denkvrage formuleren

Noteer de denkvraag bovenaan en lees ze luidop voor. Analyseer de denkvraag samen met de deelnemers. Is de vraag volledig duidelijk voor iedereen?

Bijvoorbeeld:

- *Hoe pakken we het aan om de speelplaats op te ruimen?*
- *Hoe installeren we een weggeefkast in onze school?*
- *Hoe kies ik een studierichting die bij mij past?*

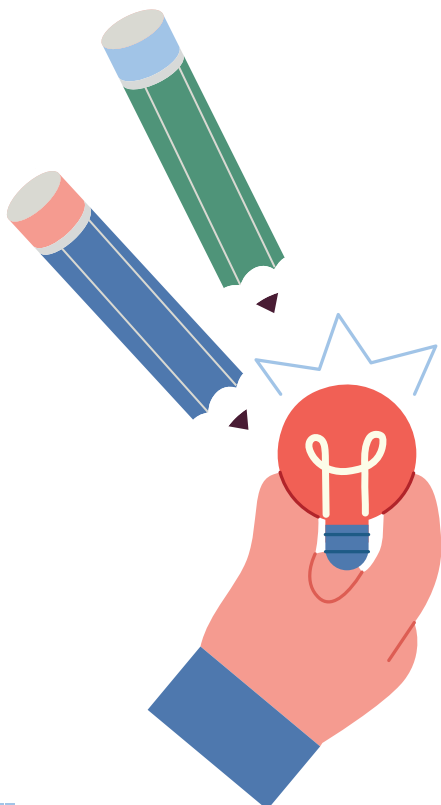
MOEILIJKER

Afhankelijk van de leeftijd en de ervaring van de deelnemers kan je de denkvraag samen formuleren en bijschaven.

Leg uit dat je de werkvorm *Stappentrein* gaat gebruiken om een antwoord te zoeken op die denkvraag.

We hebben een (hypothetisch) doel. Daarvoor onderzoeken we welke stappen er in welke volgorde moeten gebeuren om dat doel te bereiken.

Gebruik tijdens het maken van de *Stappentrein* regelmatig taal die de denkprocessen van de deelnemers benadrukt, zodat zij er zich bewust van worden, het leren verwoorden en het nut ervan kunnen opmerken. Denk aan woorden als **voor(dat)**, **vooraf aan**, **na(dat)**, **volgend op**, **chronologisch rangschikken** ...

2. Mogelijke stap benoemen

Laat de deelnemers nadenken over mogelijke stappen om het doel te bereiken. Als iemand een stap omschrijft, noteer je die stap op een kaartje.

- **Wat moeten we doen om ...?**
- **Welke stap moet gebeuren om ...?**
- **Hoe gaan we te werk om ...?**

GEMAKKELIJKER

Je kan een concrete vraag stellen om de deelnemers te laten nadenken over een bepaalde stap.

Bijvoorbeeld:

- *De speelplaats ligt vol afval. Hoe doen we dat weg?*
- *Het moet geweten zijn dat die weggeefkast er is/komt. Hoe kunnen we daarvoor zorgen?*
- *Als je een studierichting moet kiezen, moet je weten welke er zijn. Hoe doen we dat?*

Bij heel jonge kinderen mag je gerust zelf een mogelijke stap geven.

3. Andere stap benoemen

Vraag aan de deelnemers om na te denken over een andere stap. Schrijf die stap op een nieuw kaartje.

- **Wat moeten we nog doen om ...?**
- **Wat is nog een belangrijke stap om ...?**

GEMAKKELIJKER

Ook hier kan je indien nodig een concrete vraag stellen om de deelnemers te laten nadenken over een bepaalde stap of zelf met een voorstel komen.

4. Stappen ordenen

Als je de tweede stap hebt, vraag dan aan de deelnemers welke volgorde het meest logisch is.

- **Welke stap doen we eerst? Welke daarna?**
- **Vindt iedereen dat het meest logische?**

TIP

Er is niet altijd een eenduidig antwoord. Vraag in dat geval aan de deelnemers om te beargumenteren waarom een bepaalde volgorde voor hen logisch is. Kies uiteindelijk wel voor één volgorde.

5. Meer stappen benoemen en ordenen

Laat de deelnemers nog meer mogelijke stappen benoemen. Telkens wanneer er een kaartje bijkomt, onderzoek je samen op welke plaats het kaartje moet liggen.

Je kan ook gerichte vragen stellen om ontbrekende stappen toe te voegen.

- Wat moet er gebeuren voor(dat) ...?
- Wat gaat vooraf aan ...?
- Is er nog een stap nodig tussen ... en ...?
- Wat is er nodig om van ... naar ... te gaan?
- Wat kunnen we doen na(dat) ...?
- Wat volgt er op ...?

6. Resultaat bekijken

Laat de deelnemers het resultaat bekijken. Overloop de stappen.

Bevraag of ze tevreden zijn met het resultaat en zo niet, hoe dat komt.

- Ben je tevreden met het resultaat?
- Ben je misschien verrast door bepaalde resultaten?
- Hebben we dingen benoemd waar we niet van wisten dat ze moesten gebeuren? Welke? Waarom hadden we ze niet verwacht?
- Zijn er nog stappen die we in een andere volgorde kunnen/moeten zetten? Waarom?

7. Reflecteren over het denkproces

Overloop opnieuw de stappen die de deelnemers doorlopen hebben en peil naar hun bevindingen met betrekking tot hun denkprocessen.

- We zijn vertrokken van de denkvraag. Wat deed die vraag met jou?
- We hebben mogelijke stappen benoemd. Ging dat vlot of niet?
- Hoe was het om de stappen in een logische volgorde te leggen?
- Heeft *Stappentrein* ons geholpen met onze denkvraag? Waarom wel/niet?
- In welke situaties zou het nog zinvol zijn om een *Stappentrein* in te zetten?

8. Afronden

Bedank de deelnemers voor hun bijdrage en vertel dat je hierbij de *Stappentrein* graag afrondt. Afhankelijk van het resultaat kan je natuurlijk nog andere stappen ondernemen, zoals een actie uitvoeren, een onderzoek doen of een ander visueel denkinstrument inzetten.

